

سدره‌المنتهی فی تفسیر قرآن‌المصطفی

«سدره‌المنتهی فی تفسیر قرآن‌المصطفی» اثر علامه حسن‌زاده آملی منتشر شد...

#171& سدره‌المنتهی فی تفسیر قرآن‌المصطفی؛ اثر علامه حسن‌زاده آملی منتشر شد . گروه اندیشه: کتاب #171& سدره‌المنتهی فی تفسیر قرآن‌المصطفی؛ اولین اثر مستقل تفسیر قرآن علامه حسن‌زاده آملی به همت انتشارات الف.لام.میم منتشر شد.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، کتاب حاضر، اولین تفسیری است که به صورت مستقل از علامه حسن‌زاده آملی به چاپ رسیده است. لازم به ذکر است از آنجا که غالب آثار مؤلف مشحون از تفسیر آیات قرآن است، برخی از شاگردان ایشان درصدد جمع‌آوری این تفاسیر و تدوین آنها در قالب کتابی مستقل با عنوان #171& سدره‌المنتهی؛ برآمده‌اند.

روش این اثر بدین صورت است که در ابتدا سوره‌های قرآن را به ترتیب کنار هم قرار داده و سپس مباحث تفسیری مؤلف را که از سایر آثار ایشان جمع‌آوری گردیده، ذیل هر سوره آورده‌اند. این کتاب در چند مجلد به محضر خوانندگان عرضه خواهد شد که این اثر، جلد اول این مجموعه را شامل می‌شود. در این جلد برخی از آیات چهار سوره مبارکه، فاتحه‌الکتاب، بقره، آل‌عمران و نساء، تفسیر شده‌اند.

ابتدا سوره مبارکه #171& حمد؛ تفسیر می‌شود. برخی از عناوینی که در ذیل سوره حمد بررسی می‌شوند، عبارتند از: نزول بسم الله الرحمن الرحیم - بسم الله الرحمن الرحیم نوزده حرف است - خلوت و قرائت بسم الله الرحمن الرحیم به عدد قوای آن - اولین نوشته بر لوح محفوظ و غیره. یکی از مباحث مهمی که البته به اجمال در این سوره مطرح می‌شود #171& حقیقت انسانیه؛ است. مؤلف در این باره می‌نویسد حقیقت انسانیه به اعتبار ربوبیتش برای بدن به عنوان #171& روح؛ نامیده می‌شود، چونکه روح مظهر ذات الهی از حیث ربوبیت آن ذات است، و کلمه #171& إله و ألوهت، و الله؛ معنایش همان رب و ربوبیت است که #171& الحمد لله رب العالمین؛ و روح انسانی همان روح اعظم نسبت به غیر آن از دارایی‌های ارواح است، و تغایر بین روح و بین بدنش به ضربی از اعتبار است.

سوره مبارکه بقره با عنوان #171& در اسرار حروف مقطعه؛ آغاز می‌شود. سپس به بحثی درباره #171& الف؛ #171& علم و یقین؛ و #171& عدم تناهی کلمات وجودیه؛ می‌پردازد. در ذیل آیه 31 از سوره بقره به مباحث مربوط به انسان کامل، خلیفه‌الله و ملائکه پرداخته می‌شود. درباره اینکه خلیفه الله جامع جمیع اسماء است می‌نویسد در آیه مبارکه #171& إنی جاعل فی الأرض خلیفه؛ به لحاظ تعدد اسماء الهیه و اتصاف خلیفه به صفات مستخلف عنه، وجوب استمرار وجود انسان کامل در زمین تمام است که پیوسته در افراد نوع انسان، فرد اکمل از جمیع افراد کائنات در جمیع اسماء و صفات جمالی و جلالی موجود است تا نماینده حضرت اله باشد. برخی دیگر از عناوینی که در سوره بقره بررسی می‌شوند از این قرار است: حدیث اشتقاق - اثبات عقول - فقرزدایی و استکمال - قرآن و عرفان و برهان از یکدیگر جدا نیستند - عروج و ارتقای انسان به مقام عقل - مصداق تام اسماء تکوینی و تعلیمی - تعلیم اسماء - مقام محمود - مراتب معراج - مراد از تعلیم اسماء - سرگذشت انبیاء در سر انسان - توبه عبد - مرگ طبیعی و مرگ اختیاری - قرب نوافق و قرب فرائض - تناسب بین علم و وعای آن و ...

در عنوان #171& بدن اخروی مکسوب و مکتسب است؛ چنین می‌خوانیم که انسان منحرف مطابق ملکات زشتی که اکتساب کرده است در قیامت با صوری که از آن ملکات می‌باشند محشور می‌گردد و به صورتهای آن حیوانات در می‌آید، چنانکه انسان در صراط مستقیم نیز از ملکات حسنه‌ای که کسب کرده است، صور ارواح طیبه و ملائکه عالین و مهیمین و سیماهای شیرین دلنشین در صقع ذات او متحقق می‌گردند و با آنها محشور خواهد بود، لذا بدن اخروی به مکسوب و مکتسب تقسیم می‌گردد که #171& لها ما کسبت و علیها ما اکتسبت؛ و این ابدان را انسان با خود از این نشئه می‌برد یعنی بذر و ریشه آنها در اینجا تحصیل شده است.

در سوره مبارکه آل عمران، قوه مصوره، اعتدال مزاج، راسخون در علم، فیوضات عالم قدس، اتحاد علم و وجود و نور، اثبات توحید، اسرار روایات، ملکات صور برزخیه، تجلی حق در صور کونیه، تمثلات نفس ناطقه، ضعف وجودیه، شأن رسولان حق، اتحاد مدرک با مدرک، اوصاف عرش و غیره مورد بحث قرار می‌گیرند. نویسنده در بخشی از تفسیر آیه 125، درباره اتحاد انسان کامل با نفس رحمانی توضیح می‌دهد که انسان صعودا به مقامی می‌رسد که با نفس رحمانی اتحاد وجودی پیدا می‌کند و جمیع کلمات وجودیه نوریه دار هستی به منزله اعضاء و جوارح وی می‌شوند.

سپس اضافه می‌کند که در اتحاد نفوس مکتفیه و نفس رحمانی و عقل بسیط در صحف کریمه اهل تحقیق محقق است که صادر

نخستین، نفس رحمانی است و آن اصل اصول و هیولای عوالم غیرمتناهی و ماده تعینات است و از آن به تجلی ساری و رق منشور نیز تعبیر شده است.

آخرین بخش کتاب، متعلق به تفسیر سوره نساء است. تفسیر این سوره با بحثی پیرامون تقوا آغاز می‌شود و سپس به عناوین تجسم اعمال، وجود بسیط، کفو، حسنه و سیئه، شر، قبض روح، اسم اعظم محیط، ادبار عقل، تعیین احاطی، نفس رحمانی و غیره پرداخته می‌شود. مؤلف درباره ادبار عقل می‌نویسد ادبار عقل که نسبت بازمانگی و روی به سوی خود آوردن ممکن است، منبع جمیع شر است و ارتکاب نواهی از این روی است و سر آن این است که ممکن موجود مؤلف است در عقل از دو چیز، یکی ماهیت او که عدم و منبع شر است، و یکی وجود که منبع خیر است، اکنون در این وقت چون روی به فاعل آورد جهت خیرش می‌افزاید و شرش مغلوب می‌شود، و چون به خود باز گردد جهت عدمیت و شرش فزون می‌گردد و خیرش مغلوب می‌گردد، و اشارت بدین دو جهت در کلام مجید آمده که: «#171; ما أصابك من حسنه فمن الله و ما أصابك من سيئه فمن نفسك»؛ از دیگر مباحث مطروحه در تفسیر سوره نساء می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: نظم و ترتیب سوره، نحوه نامگذاری فصوص الحکم، اصل انتساب خیر و شر، اطاعت از اولی الامر، مرز انسان و حیوان، مناسبت عمل و جزا، کان صرف وجودیه و غیره... ویژگی مهم و بارز این تفسیر، صبغه باطنی و عرفانی آن است به این معنا که بیشتر ناظر به رمز گشایی از بواطن آیات و مبتنی بر مبانی فلسفی و عرفانی است. شایان ذکر است که این تفسیر، اولین تفسیری است که به صورت مستقل از علامه حسن‌زاده آملی در 539 صفحه و بهای 100000 ریال به همت انتشارات الف.لام. میم منتشر می‌شود.